

شهر تاریخی : ساختارهای فرهنگی، تاریخی و طبیعی

سخنران : مهندس ناصر مشهدی زاده
گزارش : ریحانه مطلبی

طبیعی آنها توجه می‌شود و رعایت این تناسب‌ها موجب می‌شود، شهر ایرانی مظهر دانایی و تجلی اراده جمعی برای بهتر اندیشیدن، بهتر ساختن، بهتر زیستن و بهتر پرستیدن تلقی شود (نمودار ۱).

بدین‌سان استقرار شهر تاریخی نه تابع صرف موقعیت جغرافیایی که متأثر از شرایط طبیعی - محیطی، تاریخی و فرهنگی و بالتبع آنها اقتصادی است که محدوده فراتر به نام منظر فرهنگی را در بر می‌گیرد. شهر تاریخی امروز با گذشت چندین دهه از ورود مدرن‌گرایی به ایران با کمک بخشی از بافت اولیه خود، مانند یک یا چند محله و حتی قسمتی باقی‌مانده از آن، به حیات خود ادامه داده و دارای کلیتی یک پارچه از شبکه معابر، دانه‌بندی قطعات، معماری خانه‌هایی برگرفته از شش نظم: آب، باد، خاک، گیاه، مقدس و نور است که هر نوع مداخله در آن مشروط به شناخت نظام‌های یاد شده و ادامه مسیر آنهاست (تصویر ۱ و ۲).

تصویر ۲: نظم گیاه در شهر تاریخی اصفهان.
مأخذ: آرشیو مهندس ناصر مشهدی زاده دهاقانی.

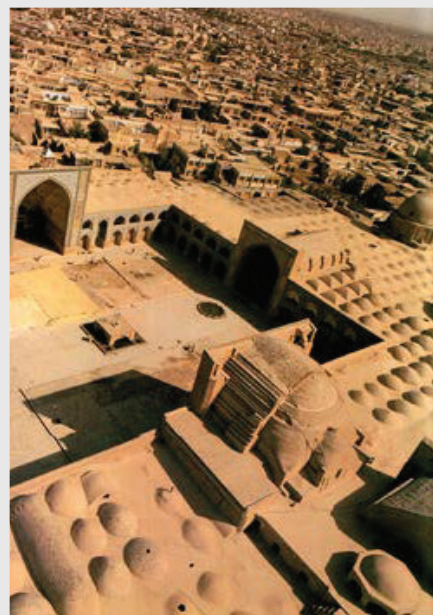
Pic 2 : Soil Order in Historic city Isfahan, Iran.
Source : Naser Mashhadizade dehaghani's archive.

خاص خود (و نه با تکیه بر فناوری جدید) در بستر طبیعی شکل گرفته، توسعه یافته و بخشی از کلیتی فراتر به نام سرزمین و قلمرو فرهنگی است. در حقیقت استقرار گروه انسان‌ها در محیطی خاص و تعامل با طبیعت با عاملیت فرهنگ حاکم بر رفتار و زندگی، سبب تبلور کالبد سکونت‌گاه و شکل‌گیری خرده فرهنگی خاص و متفاوت از سایرین همچون مناظر فرهنگی روستاهای ایران ماسوله و ایبانه می‌شود. در روستاها و شهرهای ایران شاهد خرده فرهنگ‌ها و میراث‌های معنوی زیادی هستیم؛ در روستایی به نام ورزنه، خانم‌ها چادرهای سفید و در روستایی دیگر به نام اژیه، چادرهای گل‌دار بر سر می‌کنند. شکل‌گیری چنین خرده فرهنگی، در محیط طبیعی روستا و تعامل انسان با آن نهفته است، بدین گونه که در ورزنه و اژیه دشت‌ها به ترتیب زیر کاشت گیاه پنبه و گل می‌روند. تفاوت نوع پوشش و نوع کشت از طریق دقت در سازمان برخاسته از ساختار فرهنگی، تاریخی و

تصویر ۱: نظم خاک در شهر تاریخی اصفهان.
مأخذ: آرشیو مهندس ناصر مشهدی زاده دهاقانی.

Pic 1 : Soil Order in Historic city Isfahan, Iran.
Source : Naser Mashhadizade dehaghani's archive.

هفدهمین کارگاه نظریه‌های نو تحت عنوان "شهر تاریخی و ساختار فرهنگی، تاریخی، طبیعی شهر" با سخنرانی «مهندس ناصر مشهدی زاده دهاقانی» در پژوهشکده نظر برگزار شد. وی از یک سو نقش شهرسازی امروز و طرح‌های مربوط به توسعه شهرهای تاریخی را توجه صرف به کالبد آنها دانسته و از سوی دیگر زندگی در شهرهای جدید همچون پرند و شاهین شهر را پاستگویی نیاز روح و روان انسان نمی‌داند. "مشهدی زاده" در تحلیل سازمان شهرهای تاریخی ایران معتقد است: شهر در گذشته کلیتی انسجام یافته داشته و حاصل فرایندی برخاسته از سه ساختار فرهنگی، تاریخی و طبیعی بوده است که در روش‌های جدید مورد توجه قرار نمی‌گیرند.

ساختار فرهنگی محصول تعامل فکری و تجربی انسان با محیط پیرامون بوده و منظومه‌ای است از ارزش‌ها، عقاید و باورها، سنت‌ها، آداب و رسوم آیینی، ملی و مذهبی که موجب پدیدار شدن شکلی خاص از زندگی فردی و اجتماعی در جامعه می‌شود. ساختار فرهنگی نتیجه میراث معنوی شامل زبان و گویش، پوشش، آداب و رسوم، آیین، صنایع دستی و هنرهای سنتی، خط، عناصر مقدس، دین و مذهب، تبادلات فرهنگی، ارتباطات انسانی است.

ساختار تاریخی از رابطه و تعامل انسان با طبیعت و با تاثیر پذیری از فرهنگ پدید آمده و مجموعه‌ای از فضا و عناصر انسان ساخت است. برخی بدنه اصلی یا ساختار را تشکیل می‌دهند و برخی دیگر اجزای پیرامونی را در بر می‌گیرند. میراث تاریخی شامل: راه، آبادی، پل، کاروانسرا، قنات، آسیاب، قلعه، برج، دروازه، جوی‌های آب، مزرعه، زراعت و باغداری، بازار و مرکز تبادلات اقتصادی، مراکز محلات، فن ساخت (کاربرد مصالح)، فن مصالح شناسی، معدن یابی و فن تولید مصالح است.

ساختار طبیعی مجموعه‌ای از عناصر، اجزاء، فضاهای طبیعی و محیطی است که در سکونت، زندگی و فعالیت بشر تاثیر گذاشته و مکان و شیوه زندگی او را تحت تاثیر قرار داده است. میراث طبیعی شامل: حوزه آبریز، رود، چشمه، مسیل، منابع آب زیرزمینی، دریا، دریاچه، ارتفاعات، کوه و قله، گردنه، دره، زمین شناسی، گسل، ناهمواری‌ها، خاک، دشت، پوشش گیاهی و جانوری، کویر، آب و هوا، بارش، دما، رطوبت است.

شهر تاریخی به عنوان مجموعه‌ای از عناصر محیطی، معماری و شهرسازی مربوط به فعالیت، سکونت و نیایش ساکنین آن، در چارچوب آمایش سرزمین به شیوه سنتی

تصویر
Pic1

Historic city: The Cultural, Historical and Natural Structures

Lecturer: Eng. Naser Mashhadi Zadeh
Report: Reyhaneh Motallebi

The 17th workshop of new theories “Historic city and the cultural, historical and natural structure of the city” was held at Nazar research lectured by “Mr. Naser Mashhadi Zadeh”. On the one hand, he considers defects related to urban development of historical cities as a result of mere body consideration and on the other hand he does not believe that life in new cities such as Parand and Shahin Shahr can respond to spiritual needs of human. “mashhadi Zadeh” analysis in organization of historic cities indicates that the city had an integrated whole previously resulted from a process of three cultural, historical and natural structures that are not addressed in new ways.

Cultural structure is a product of exchanging ideas and experiences between human and environment. It is a collection of values, beliefs, traditions, customs, and religious national rituals that leads to the appearance of a specific form of individual and social life in the community. Cultural structure is a result of spiritual heritage including: language, accent, dressing, customs, rituals, handicrafts and traditional arts, writing, sacred elements, religion, cultural interaction and social communication.

Historical structure is emerged from relationships and interaction of human and nature influenced by culture and considered as a set of space and man-made elements. Some constitute the main body or structure, and some other form other peripheral components. Historical heritage includes roads, villages, bridges, caravanserais, aqueducts, mills, castles, towers, gates, waterways, farms, agriculture and horticulture, market and economic exchange center, neighborhood centers, constructing technology (material

application), materials science, mining, and material technology.

Natural structure is a set of elements, components, and peripheral natural and environmental spaces which have influenced dwelling, life and human activities as well as his place of living and lifestyle. Natural heritage includes watershed, river, stream, river, groundwater, sea, lake, mountain, mountain peak, ridge, valley, geology, faults, scaly, soils, plains, vegetation and animals, desert climate, rainfall, temperature and humidity.

The historic city as a set of environmental architectural and urbanism elements related to the activity, dwelling and worshiping of its inhabitants within traditional framework of land use planning in the context of their own (and not relying on technology) are formed and developed in the natural context in a part of the whole territory and beyond the cultural realm. In fact, the group of people in a particular environment and interaction with nature through their dominant culture on behavior leads to appearance of settlements physically and formation of a specific different subcultures like cultural landscapes of Iranian villages: Abyaneh and Masouleh villages. In Iranian villages and towns a great spiritual heritage subcultures are experienced; in a village named Varzaneh, women wear white chadors and in other village called Ejhiyehthey wear floral chadors. Formation of such subculture is lies within the natural environment of the village, since people Varzaneh and Ejhiyeh work on cotton and flower fields respectively. Differences in dressing and cultivation can be defined through scrutiny of organization arose from the cultural, historical, natural structures and observe these proportions would be the the manifestation of the Iranian

city as a symbol of better thinking, better constructing , better living and better worshiping (Diagram 1) .

Thus establishment of historic city is affected by the natural, environmental, historic and cultural and economic conditions. The historic town has survived through many decades in Iran with the help of some of its original context, such as one or several neighborhoods, and even the remaining part of while having a whole integrity of streets, grading details, architectural houses from six disciplines: water, air, soil, plants, holiness and light, which are not subject to any interference unless their systems have been recognized and continued (pic 1 & 2).

نمودار ۱. سکونتگاه و تمدن آن از تعامل انسان، محیط و فرهنگ شکل می گیرد.

Diagram 1 : The cultural realm is shaped from human, environment and culture interaction.

